

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
ARAŞTIRMA MERKEZİ

Ekim 2011

Ülke Anayasalarında Vatandaşlık Tanımları

Bu çalışmada, Türkiye'deki yeni anayasa hazırlık çalışmaları kapsamında bazı AB üyesi devletlerin ve ABD'nin anayasalarında yer alan vatandaşlık tanımları özetlenmiştir.

Neslihan TEMELAT

Uluslararası İlişkiler

neslihantemelat@tbmm.gov.tr

420 80 03

EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR

**Araştırma Merkezi ürünlerinde yer alan bilgiler kaynak gösterilerek kullanılabilir.
Araştırma Merkezi ürünleri kurum görüşünü yansıtmaz.**

Türkiye Büyük Millet Meclisi Araştırma Merkezi Yönetmeliđi, Madde 8/5
Başkanlık Divanı Karar Tarihi: 02/03/2006
Karar No: 107
Yayımlandığı R. Gazete Tarihi: 08/04/2006
Sayı: 26133

ÖZET

- Bu çalışmada, Türkiye'deki yeni anayasa çalışmalarına hazırlık çerçevesinde, ABD ve bazı AB üyesi ülkelerin (Almanya, Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İrlanda, İspanya, İsveç, İtalya, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Malta, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovakya, Slovenya ve Yunanistan) anayasalarında yer alan vatandaşlık tanımlarına ilişkin düzenlemeler özetlenmiştir.
- İncelenen anayasalarda, genel olarak, vatandaşlık tanımında soy bağının (*ius sanguinis*) doğum yerine (*ius soli*) kıyasla daha sık kullanılan bir ölçüt olduğu tespit edilmiştir.
- Federal devlet anayasalarına göre, eyalet vatandaşlığı tanımında ikametgâh asli unsurdur.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
İÇİNDEKİLER	iii
1. GİRİŞ	1
2. VATANDAŞLIK TANIMINA İLİŞKİN ANAYASAL DÜZENLEMELER	4
2.1. ABD.....	4
2.2. Almanya.....	4
2.3. Avusturya.....	5
2.4. Belçika.....	5
2.5. Bulgaristan.....	5
2.6. Çek Cumhuriyeti.....	5
2.7. Danimarka.....	6
2.8. Estonya.....	6
2.9. Finlandiya.....	6
2.10. Fransa.....	6
2.11. Hollanda.....	7
2.12. İrlanda.....	7
2.13. İspanya.....	7
2.14. İsveç.....	8
2.15. İtalya.....	8
2.16. Letonya.....	8
2.17. Litvanya.....	8
2.18. Lüksemburg.....	9
2.19. Macaristan.....	9
2.20. Malta.....	9
2.21. Polonya.....	9
2.22. Portekiz.....	10
2.23. Romanya.....	10
2.24. Slovakya.....	10
2.25. Slovenya.....	11
2.26. Yunanistan.....	11
3. SONUÇ	11
4. KAYNAKÇA	13
5. EKLER	16

1. GİRİŞ

Vatandaşlık, hukuki, siyasi ve sosyo-ekonomik yönleri olan çok boyutlu bir kavramdır. Vatandaşlık araştırmaları, 1990'lı yıllardan itibaren siyaset bilimi, sosyoloji, tarih, kültürel çalışmalar gibi alanlar başta olmak üzere disiplinler-arası bir yaklaşımla sürdürülmekte olup bugün sosyal bilimlerin en aktif çalışılan konularından birini oluşturmaktadır. Thomas Janoski'nin belirttiği üzere, çoğu sosyal hareketin temel taşı olan vatandaşlık kavramı siyasetçiler tarafından sıklıkla telaffuz edilmektedir.¹ Vatandaşlıkla ilgili akademik ve siyasi tartışmaların son yıllarda hız kazanmasının nedenleri arasında doğudan batıya göçün artması, ulus-ötesi şirketler ve ekonomik örgütler gibi ulus-devlet dışındaki aktörlerin sayısının artması, dolayısıyla ulus-devletlerin bütünlük ve homojenliğinin azalması sayılabilir. Bu bağlamda, salt soya dayalı Alman vatandaşlığının aksine, ulus-üstü bir örgüt olarak Avrupa Birliği'nin vatandaşlığa çok-kimlikli bir boyut kazandırdığı dikkate alındığında vatandaşlığın zaman içinde geçirdiği radikal değişim daha net anlaşılabilir.² Günümüzde küreselleşme, post-modernizasyon, çok kültürlülük, insan hakları ve cinsiyet gibi olguların vatandaşlığı yakından etkilemesi ve ülkemizin Avrupa Birliği'ne aday olmasının yanısıra yakın dönemde yeni anayasa hazırlık çalışmalarının başlatılması, bu alanda daha kapsamlı araştırmalar yapılmasını gerektirmektedir.

Vatandaşlık tanımı çeşitli disiplinlerde farklı biçimde yapılmaktadır. Örneğin, Turner, sosyolojik perspektiften vatandaşlığı "bir kişiyi toplumun yetkin bir parçası olarak tanımlayan ve bunun sonucunda kaynakların kişilere ve sosyal gruplara akışını şekillendiren bir dizi (hukuki, siyasi, ekonomik ve kültürel) uygulama" şeklinde tanımlamaktadır.³ Siyaset teorisi açısından ise vatandaşlık soyut bir kavram olan devletle ilintili statü, sadakat, hak ve yükümlülükler olarak açıklanmaktadır. Vatandaşlık ile ilgili güncel akademik tartışmalarda İngiliz sosyolog T. H. Marshall önemli bir referanstır. Marshall, vatandaşlığı bir topluluğa aidiyet olarak tanımlamıştır.⁴ Kymlicka ve Norman ise vatandaşlığın sadece hak ve

¹ Janoski, T. (1998) *Citizenship and Civil Society: A Framework of Rights and Obligations in Liberal, Traditional, and Social Democratic Regimes* (Cambridge: Cambridge University Press) s. 8.

² Esendemir, Ş. (2008) *Türkiye'de ve Dünyada Vatandaşlık: Eski Sorular, Yeni Arayışlar* (Ankara: Birleşik Yayınevi) ss. 11-17.

³ Turner, B. (1993) *Contemporary Problems in the Theory of Citizenship* (London: Sage Publications) s. 2.

Janoski (1998) Turner'in vatandaşlık tanımında yer alan "yetkinlik" özelliğine karşı çıkararak engelli veya komadaki vatandaşların birtakım siyasi ve katılım haklarını kullanamaları bile, bunun onların sosyal ve hukuki haklara sahip olmadıkları anlamına gelmediğini kaydetmektedir.

⁴ Bulmer, M. & Rees, A.M. (eds.) (1996) *Citizenship Today. The Contemporary Relevance of T.H. Marshall* (London: UCL Press).

sorumluluklardan ibaret bir statü olmadığını, aynı zamanda kişinin kimliğini, siyasi bir topluluğa üyeliğini ifade ettiğini vurgulamıştır.⁵

Vatandaşlık kavramının hukuki kökeni Roma hukukuna dayanmaktadır. Roma hukukunda vatandaş (*civis*) bir kişinin hukuki düzene bağlanma biçimini belirten bir statüdür. Bu ölçüt halen hukukçuların referans noktası olup “devlete aidiyet” düşüncesinden kaynaklanmaktadır. Hans Kelsen’in deyişiyle vatandaşlık, “hukuki düzenin kişisel geçerlik alanıdır”.⁶ Hukuki açıdan vatandaşlık, devletin bir üyesi olarak kişinin yasal statüsünü ve bununla bağlantılı hak ve görevleri ifade etmektedir.⁷ Söz konusu hak ve görevlerin kapsamı ve bunların sınırlarının kimler olacağına ilişkin sorular literatürde farklı vatandaşlık modellerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Uluslararası hukuk açısından bakıldığında, vatandaşlığı düzenleyen birtakım uluslararası sözleşmeler mevcuttur. Bunlar arasında, Vatandaşlık Kanunlarının Çatışmasına ilişkin 12 Nisan 1930 tarihli Lahey Sözleşmesi (Milletler Cemiyeti) ve Vatansız Kişilerin Statüsüne ilişkin 28 Eylül 1954 tarihli New York Sözleşmesi (BM), 1961 Vatansızlığın Azaltılmasına ilişkin New York Sözleşmesi (BM) ve 29 Ocak 1957’de New York’ta imzalanan evli kadınların uyrukluğuna ilişkin Sözleşme (BM) sayılabilir. Daha yakın bir geçmişte, Avrupa Konseyi bünyesinde 6 Kasım 1997’de kabul edilen Avrupa Uyrukluk Sözleşmesi, ilgili taraflarca imzalanarak 1 Mart 2000 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Ayrıca, vatansızlık ve çoklu vatandaşlık gibi alanlarda ortaya çıkan anlaşmazlıkların önlenmesinde ikili anlaşmalar halen en önemli araçlardan biridir.

Vatandaşlığın tarihsel gelişim sürecine bakıldığında, ilk vatandaşlık uygulamalarının M.Ö. 8. yüzyıldan itibaren Yunan şehir devletlerinde başladığı, ancak modern vatandaşlığın Fransız Devrimi ve sonrasındaki gelişmelerin ürünü olduğu kabul edilmektedir. Bununla birlikte, vatandaşlığın tarihsel dönemleri konusunda literatürde farklı teorik görüşlerin bulunduğu görülmektedir. Örneğin, Derek Heater vatandaşlığın gelişimini beş tarihsel

⁵ Kymlicka, W. & Norman, W. (1995) ‘Return of the Citizen: A Survey of Recent Work on Citizenship Theory’. In Beiner, R. (ed.) *Theorizing Citizenship* (State University of New York) s. 301.

⁶ Mindus, P. (2010) ‘Europeanisation of Citizenship within the EU: Perspectives and Ambiguities’ *Jean Monnet Working Papers* (European Centre of Excellence, Trento).

⁷ Turner (1993) a.g.k.

döneme ayırmaktadır: “Yunan şehir devleti, Roma Cumhuriyeti ve İmparatorluğu, Ortaçağ ve Rönesans şehirleri, ulus-devlet ve kozmopolis ideası.”⁸

Yunan şehir devletlerinde ortaya çıkan vatandaşlık nosyonu, günümüz vatandaşlık anlayışından oldukça farklıdır. Antik Yunan devletlerinde vatandaşlar geniş siyasi katılım haklarına sahipti. Yine de, vatandaşlık haklardan ziyade yükümlülüklerle tanımlanan bir hukuki statüyü ifade ediyordu. Ayrıca, yalnızca erkekler Yunan devletinin vatandaşı sayılıyordu: Çocuklar, kadınlar, köleler ve yabancılar vatandaşlıktan istisna tutuluyordu.⁹

Roma vatandaşlığı, Yunan vatandaşlığından farklı nitelikleri barındırıyordu. Her şeyden önce, hukuki olarak derecelere ayrılan Roma vatandaşlığı, Roma hukukunun bireyin hayatına yön vermesi ve onu koruması anlamına geliyordu. Roma İmparatorluğunda medeni hukukun gelişmesi sayesinde vatandaşlığın hukuki statü niteliği güçlenmiş; ancak buna karşılık siyasi katılım hakları zayıflamıştır. Vatandaşlık görevleri, haklarla dengelenerek askerlik hizmeti ve vergi ödeme gibi görevlerin yanında diğer Roma vatandaşları ile evlenme, ticaret yapma, seçimlerde oy kullanma ve dava açma gibi birtakım haklar verilmiştir.¹⁰

Orta Çağ’da ise, Hristiyanlığın yaygınlaşmasıyla birlikte, siyasi topluluğa aidiyetin yerini kiliseye aidiyet aldığından, birkaç İtalyan devleti dışında, vatandaşlık eski önemini kaybetmiştir. Ancak 18. yüzyıldan itibaren, Fransız Devrimi ile Sanayi Devrimi aristokrasinin ve kilisenin hakim olduğu sosyal ve siyasi düzenin meşruiyetini sarsarak bireyle siyasi toplum arasındaki ilişkinin niteliğini derinden etkilemiştir. Son olarak, 19. yüzyıldan bu yana, kapitalizm, kentleşme, sanayileşme ve modernizasyon ile birlikte vatandaşlık da evrim geçirmiştir.¹¹

Vatandaşlığın hukuki tanımını belirleyen hak ve görevlere gelince, İngiltere’de vatandaşlığın oluşum sürecini inceleyen Marshall, *Class, Citizenship and Social Development* (1965) çalışmasında, vatandaşlık haklarını medeni, siyasi ve sosyal haklar olmak üzere üç temel kategoride sınıflandırmaktadır. Medeni haklar, mülkiyet, bireysel özgürlük ve adalet, ifade özgürlüğü, düşünce ve inanç hürriyeti gibi temel hak ve hürriyetleri; siyasi haklar seçme ve seçilme hakkını; sosyal haklar ise ekonomik ve sosyal güvenlik haklarını, eğitim ve kamu

⁸ Heater, D. (2004) *Citizenship: The Civic Ideal in World History, Politics and Education* (Manchester: Manchester University Press) s. 164.

⁹ Peyrou, F. (2006) ‘Citizenship and History: Historiographic Approaches to Citizenship’. In S.G. Ellis, G. Halfdanarson and A.K. Isaacs (eds) *Citizenship in Historical Perspective* (Pisa: Pisa University Press) s. 6.

¹⁰ Heater, D. (2004) *A Brief History of Citizenship* (Edinburgh: Edinburgh University Press) ss. 30-32.

¹¹ Heater, D. (2004) *Citizenship: The Civic Ideal in World History, Politics and Education*, a.g.k., ss. 170-73.

hizmeti alma hakkını içermektedir.¹² Janoski, Marshall'ın vatandaşlık hakları yelpazesini genişleterek katılım haklarını bu üç kategoriye dahil etmiştir. Katılım hakları, bireylerin ve grupların piyasalar, organizasyonlar ve sermaye üzerinde denetim yoluyla özel karar alma süreçlerine katılım haklarını belirtmektedir.¹³

Vatandaşlık hak ve görevleri, kapsam itibariyle, mevcut çalışma dahilinde ele alınmamakta olup çalışmanın odak noktası vatandaşlığın edinilme yöntemleridir. İncelenen ABD ve bazı AB üye devletlerinin anayasalarında yer alan ilgili hükümlerde, vatandaşlık doğum yeri (*ius soli*) ve nesep (*ius sanguinis*) esasına göre tanımlanmaktadır. Federal devlet anayasalarında ise eyalet vatandaşlığı genelde ikamet edilen eyalete göre verilmektedir.

2. VATANDAŞLIK TANIMINA İLİŞKİN ANAYASAL DÜZENLEMELER

2.1. ABD

ABD Anayasasının 14. maddesine göre ABD'de doğan veya ABD vatandaşlığına kabul edilen ve ABD'nin yetki alanına tabi olan kişiler ABD'nin ve ikamet ettikleri eyaletin vatandaşdır. Hiçbir eyalet, ABD vatandaşlarının sahip olduğu ayrıcalıkları ve dokunulmazlıkları azaltan bir kanun çıkaramaz veya uygulayamaz (14/1).¹⁴

2.2. Almanya

Alman Anayasasında "Almanlığa" vurgu yapılmakta olup bazı maddeler "Tüm Almanlar" şeklinde başlamaktadır.¹⁵ Anayasa kapsamında "Alman" terimi, "Alman vatandaşlığına sahip olanlar veya Alman soyundan olup 31 Aralık 1937 tarihindeki Alman İmparatorluğu sınırları içinde kabul edilmiş olan mülteci veya sürgün edilenler ile bunların eşi" veya altsoyu anlamında kullanılmaktadır.¹⁶ Anayasanın 16. maddesine göre, Alman vatandaşlığı geri alınamaz. Vatandaşlık, ilgili kişinin arzusuna aykırı olarak vatansız kalmaması şartıyla, ancak bir yasaya dayanarak kaybettirilebilir (16/1). Ayrıca, hiçbir Alman yabancı bir devlete iade edilemez. Ancak, hukuk devleti ilkelerini gözetmek koşuluyla, Avrupa Birliği'nin bir üye devletine veya uluslararası bir mahkemeye iadeler yasa ile düzenlenebilir (16/2).

¹² Esendemir, Ş., a.g.k., ss. 21-22.

¹³ Janoski, T., a.g.k., ss. 30-33.

¹⁴ ABD Ankara Büyükelçiliği, "Amerika Birleşik Devletleri Anayasası", Erişim: 14.08.2011, <http://turkish.turkey.usembassy.gov/media/pdf/abd-anayasasi.pdf>

¹⁵ Alman Parlamentosu (Bundestag), "Basic Law for the Federal Republic of Germany", Erişim: 15.08.2011, <https://www.btg-bestellservice.de/pdf/80201000.pdf>

¹⁶ TC Adalet Bakanlığı, "Federal Almanya Cumhuriyeti Anayasası" Madde 116/1, Erişim: 22.09.2011, <http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2011/eylul/anayasalar/anayasalar.htm>

2.3. Avusturya

Dokuz eyaletten (*länder*) oluşan Avusturya’da, Anayasa federal düzeyde tek vatandaşlık öngörmektedir (6/1).¹⁷ Federal bir devlet olduğu için aynı zamanda eyalet vatandaşlığı statüsü de mevcuttur. Anayasaya göre Avusturyalılar asli ikametgâhlarının olduğu eyaletin vatandaşlarıdır; ancak asli ikametgâhları olmayan bir eyalette ikamet eden Avusturyalılar da, eyalet kanunları izin verdiği takdirde, söz konusu eyaletin vatandaşı olabilirler (6/2). Anayasada, Avusturyalılar için yurttaş terimi de kullanılmaktadır. Örneğin, Anayasanın 7. maddesine göre, “Tüm yurttaşlar (Avusturyalılar) kanun önünde eşittir” (7/1).

2.4. Belçika

Belçika Anayasasının “Belçikalılar ve Hakları” başlıklı 2. kısmında yer alan 8. maddeye göre, Belçika vatandaşlığı statüsünün edinilmesi, devamı ve kaybedilmesine ilişkin kurallar medeni kanun hükümleriyle düzenlenmektedir.¹⁸ 9. maddeye göre vatandaşlığa kabul edilme federal kanunlar dahilinde gerçekleşmektedir. Anayasanın 2. maddesinde ise Belçika’nın Flaman topluluğu, Fransız topluluğu ve Almanca konuşanlar topluluğu olmak üzere üç topluluktan oluştuğu kaydedilmektedir.

2.5. Bulgaristan

Bulgaristan Anayasasının 25. maddesine göre, annesi ve/veya babası Bulgar vatandaşı olan veya Bulgaristan Cumhuriyeti topraklarında doğan herkes kökeninden dolayı başka bir ülkenin vatandaşlığına hak kazanmadıkça Bulgar vatandaşıdır. Bulgar vatandaşlığının edinilmesi, devamı ve kaybedilmesine ilişkin şart ve usuller kanunla düzenlenir.¹⁹

2.6. Çek Cumhuriyeti

Çek Cumhuriyeti Anayasasının giriş bölümünde “Bohemya, Moravya ve Silezya’daki Çek Cumhuriyeti vatandaşlarının ... serbestçe seçilmiş temsilcileri vasıtasıyla Çek Cumhuriyeti Anayasasını kabul ettiği” ifade edilmektedir. Ayrıca, Anayasanın 12. maddesine

---

¹⁷ Avusturya Başbakanlığı, “Federal Constitutional Law”, Erişim: 15.08.2011, <http://bka.gv.at/site/4780/Default.aspx>

¹⁸ Legislation Online (AGIT), “Constitution of the Kingdom of Belgium”, Erişim: 15.08.2011, <http://legislationonline.org/documents/section/constitutions>

¹⁹ Bulgaristan Parlamentosu, “Constitution of the Republic of Bulgaria”, Erişim: 15.08.2011, <http://www.parliament.bg/en/const>

göre Çek Cumhuriyeti vatandaşlığının edinilmesi ve kaybedilmesine ilişkin hükümler kanunla düzenlenir.²⁰

2.7. Danimarka

Danimarka Anayasasına göre, bir kişinin Danimarka vatandaşlığı almasına Millet Meclisi karar vermektedir.²¹ Belirli şartları taşıyan kişiler Millet Meclisinin düzenli aralıklarla kabul ettiği özel yasalarla Danimarka vatandaşı olabilir (44/1). Anayasada, ayrıca hiçkimsenin, dini inancından veya etnik kökeninden dolayı vatandaşlık haklarından ve siyasal haklardan bütünüyle yararlanmasının engellenemeyeceği ve aynı sebeplerden genel vatandaşlık görevlerini ifa etmekten imtina edemeyeceği belirtilmektedir (Md. 70).

2.8. Estonya

Estonya Anayasasının 8. maddesine göre, anne ve/veya babası Estonya vatandaşı olan her çocuk doğuştan Estonya vatandaşlığı hakkına sahiptir. Estonya vatandaşlığının edinilmesi, kaybedilmesi ve iade edilmesine ilişkin hükümler Vatandaşlık Kanununda düzenlenmektedir.²²

2.9. Finlandiya

Finlandiya Anayasasının Anayasanın 5. maddesine göre, bir çocuk Finlandiya vatandaşlığını doğumla ve ailesinin vatandaşlığı yoluyla kazanır. Vatandaşlığa ilişkin hususlar daha detaylı olarak kanunla düzenlenmektedir.²³

2.10. Fransa

Fransa Anayasası,²⁴ “Fransız halkı”na atıfta bulunmaktadır. Örneğin, Anayasanın başlangıç kısmında “Fransız halkı, 1789 Beyannamesinde tanımlanan, 1946 Anayasasının başlangıç kısmında teyit edilip tamamlanan insan haklarına ve milli egemenlik ilkelerine, aynı şekilde 2004 Çevre Şartında belirtilen hak ve ödevlere bağlılığını ihtişamla ilân eder”

²⁰ Çek Cumhuriyeti Senatosu, “Constitution of the Czech Republic”, Erişim: 15.08.2011, <http://www.senat.cz/informace/zadosti/ustava-eng.php>

²¹ TC Adalet Bakanlığı, “Danimarka Kraliyet Anayasası”, Erişim: 22.09.2011, <http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2011/eylul/anayasalar/anayasalar.htm>

²² Estonya Cumhurbaşkanlığı, “Constitution of the Republic of Estonia”, Erişim: 15.08.2011, <http://www.president.ee/en/republic-of-estonia/the-constitution/index.html>

²³ Finlandiya Adalet Bakanlığı, “The Constitution of Finland” (gayriresmi tercüme), Erişim: 15.08.2011, http://www.om.fi/uploads/54begu60narbnv_1.pdf

²⁴ Fransa Ulusal Meclisi, “Constitution of October 4, 1958”, Erişim: 20.08.2011, <http://www.assemblee-nationale.fr/english/8ab.asp>

denilmektedir.²⁵ Anayasanın 72. maddesinde, devletin deniz-aşırı halkları, Fransız halkı içinde tanıdığı kaydedilmektedir (72/3). Ayrıca, Anayasada vatandaşlara ilişkin hak ve görevlere sıklıkla değinilmiştir.

2.11. Hollanda

Hollanda Anayasasının 2. maddesinde Hollanda vatandaşlığının kanunla düzenlendiği ifade edilmektedir.²⁶

2.12. İrlanda

İrlanda Anayasasının 2. maddesine göre, adaları ve denizleriyle birlikte İrlanda Adasında doğan herkes, İrlanda ulusunun bir parçası olma hakkına doğuştan sahiptir.²⁷ İlâveten, kanunlarda öngörülen niteliklere sahip olanlar da İrlanda'nın vatandaşı olma hakkına sahiptir. Söz konusu maddede, ayrıca, İrlanda ulusunun, kültürel kimlik ve mirasını paylaşan yurtdışında yaşayan İrlanda soyundan insanlarla özel bağlarına değer verdiği ifade edilmektedir. Anayasanın 3. maddesinde, İrlanda ulusunun dileğinin, İrlanda adası topraklarını paylaşan tüm insanları kendi kimliklerinin ve geleneklerinin tüm çeşitliliğiyle, uyum ve dostluk içinde birleştirmek olduğu belirtilmektedir.

İrlanda Anayasasının vatandaşlığa ilişkin 9. maddesine göre, “Anayasanın yürürlüğe girmesiyle birlikte, Serbest İrlanda Devletinin vatandaşı olan herkes Anayasanın yürürlüğe girmesinden hemen önce İrlanda'nın vatandaşı olur” (9/1/1). İrlanda uyruğu ve vatandaşlığının edinilmesi ve kaybedilmesi kanunla belirlenir (9/1/2). Anayasanın diğer hükümlerinden bağımsız olarak, bir kişinin İrlanda vatandaşlığı veya uyruğuna hak kazanması için adaları ve denizleri de dâhil İrlanda adasında doğması, doğduğu zaman, İrlanda vatandaşı olan en az bir ebeveyne sahip olması şarttır (9/2/1).

2.13. İspanya

İspanya Anayasasında vatandaş kelimesinin karşılığı olarak İspanyol anlamına gelen *spaniard* terimine yer verilmektedir. İspanya Anayasasına göre, doğuştan İspanyol olan

²⁵ TC Adalet Bakanlığı, “4 Ekim 1958 Fransa Anayasası”, Erişim: 22.09.2011, <http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2011/eylul/anayasalar/anayasalar.htm>

²⁶ İçişleri ve Krallık İlişkileri Bakanlığı, “The Constitution of the Kingdom of the Netherlands”, Erişim: 22.09.2011, http://english.minbzk.nl/subjects/constitution-and/@4800/the_constitution_of

²⁷ İrlanda Başbakanlığı, “İrlanda Anayasası”, Erişim: 22.09.2011, <http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2011/eylul/anayasalar/anayasalar.htm>

hiçkimse uyuğundan alıkonamaz (11/2). İspanyol uyuğunun edinilmesi, devamı ve kaybedilmesi kanun hükümleriyle düzenlenmektedir (11/1).²⁸

2.14. İsveç

İsveç Anayasasının (Hükümet Senedi) “Temel Hak ve Özgürlükler” başlıklı ikinci kısmında, hiçbir İsveç vatandaşının Krallık’tan ihraç edilemeyeceği veya Krallığa girmekten men edilemeyeceği belirtilmektedir. Mezkur maddede, Krallık’ta ikamet eden ya da daha önce ikamet etmiş bulunan hiçbir İsveç vatandaşının vatandaşlıktan çıkarılamayacağı ifade edilmektedir.²⁹

2.15. İtalya

İtalyan Anayasasında vatandaşlık tanımına ilişkin özel bir hüküm bulunmamaktadır. Anayasanın 22. maddesine göre, kimse siyasi nedenlerle vatandaşlıktan çıkarılamaz. Ayrıca, Anayasanın 26. maddesi uyarınca, bir İtalyan vatandaşının sınırdışı edilmesine sadece uluslararası anlaşmalarda belirtilen durumlarda izin verilmektedir.³⁰

2.16. Letonya

Letonya Anayasasında, Letonya vatandaşlığı tanımlanmamaktadır. Bununla birlikte, Anayasanın 98. maddesine göre, Letonya’nın vatandaşları, Parlamento’nun (*Saeima*) onayladığı uluslararası anlaşmalar istisna olmak kaydıyla, yabancı bir ülkeye iade edilemez.³¹

2.17. Litvanya

Litvanya Anayasasının 12. maddesine göre, Litvanya Cumhuriyeti vatandaşlığı doğumla ve kanunda belirtilen diğer yollarla edinilir.³² Kanunda öngörülen istisnai durumlar haricinde, hiçkimse aynı zamanda hem Litvanya Cumhuriyeti vatandaşı, hem başka bir devletin vatandaşı olamaz. Vatandaşlığın edinilmesi ve kaybedilmesine ilişkin hükümler kanunla düzenlenmektedir. Anayasanın 13. maddesi uyarınca, Litvanya Cumhuriyeti’nin taraf

²⁸ İspanya Senatosu, “Spanish Constitution”, Erişim: 15.08.2011,

http://www.senado.es/constitu_i/indices/consti_ing.pdf

²⁹ İsveç Parlamentosu, “The Instrument of Government”, Erişim: 15.08.2011,

http://www.riksdagen.se/templates/R_Page_6357.aspx. İsveç Anayasası dört temel belgeden oluşmakta olup vatandaşlığa ilişkin hükümler “Hükümet Senedi-Instrument of Government-“ belgesinde yer almaktadır.

³⁰ İtalya Temsilciler Meclisi, “The Constitution of the Italian Republic”, Erişim: 18.08.2011,

http://en.camera.it/application/xmanager/projects/camera_eng/file/THE_CONSTITUTION_OF_THE_ITALIAN_REPUBLIC.pdf

³¹ Letonya Parlamentosu, “The Constitution of the Republic of Latvia”, Erişim: 19.08.2011,

<http://www.saeima.lv/en/legislation/constitution>

³² Litvanya Parlamentosu, “Constitution of the Republic of Lithuania”, Erişim: 18.08.2011,

<http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Constitution.htm>

olduğu uluslararası anlaşmalar aksini öngörmedikçe, bir Litvanya Cumhuriyeti vatandaşının başka bir ülkeye iade edilmesi yasaklanmıştır.

2.18. Lüksemburg

Lüksemburg Anayasasının “Vatandaşlık, Siyasi Haklar” başlıklı ikinci kısmında yer alan 9. Madde gereğince, Lüksemburglu statüsünün edinilmesi, devamı ve kaybedilmesi medeni kanunla düzenlenir. Bunun dışında, Anayasada Lüksemburglu tanımına herhangi bir şekilde yer verilmemiştir.³³

2.19. Macaristan

Mevcut Macar Anayasasının 69. maddesi vatandaşlık hükümlerini içermektedir.³⁴Söz konusu madde uyarınca, Macaristan Cumhuriyetinde hiçkimse isteği dışında Macar vatandaşlığından çıkarılamaz veya sınırdışı edilemez (69/1). Anayasaya göre, vatandaşlık kanununun parlamentodan geçmesi için mevcut milletvekillerinin üçte ikisinin kabul oyu gerekmektedir (69/4). 2012’de yürürlüğe girmesi öngörülen yeni Macar Anayasasının G maddesine göre, Macar vatandaşlarının çocukları da doğuştan Macar vatandaşdır (G/1). Ayrıca, vatandaşlığa ilişkin detaylı normların kanunla belirlenmesi öngörülmüştür (G/4).³⁵

2.20. Malta

Malta Anayasasının “Vatandaşlık” başlıklı üçüncü kısmı vatandaşlık konularını ayrıntılı olarak düzenlemektedir. Buna göre, Malta vatandaşlığının edinilmesi, devamı ve kaybedilmesi kanunla düzenlenmektedir (22/1). Anayasa çifte ve çoklu vatandaşlığa izin vermektedir (22/2). Ayrıca, Malta vatandaşı olan kişilerin aynı zamanda İngiliz Uluslar Topluluğu vatandaşlığına sahip olduğu belirtilmektedir (23/1).³⁶

2.21. Polonya

Polonya Anayasasının 34. maddesinde Polonya vatandaşlığının, Polonya vatandaşı ebeveynlerden doğum ile edinildiği belirtilmektedir. Diğer vatandaşlık edinme yolları ise

³³ Luxembourg Constitution, Erişim: 15.08.2011, http://www.servat.unibe.ch/icl/lu00000_.html

³⁴ Macaristan Parlamentosu, “The Constitution of the Republic of Hungary”, Erişim: 15.08.2011, <http://net.jogtar.hu/jr/gen/getdoc.cgi?docid=94900020.tv&dbnum=62>

³⁵ Macaristan Parlamentosu, “The Fundamental Law of Hungary”, Erişim: 18.08.2011, <http://www.kormany.hu/download/4/c3/30000/THE%20FUNDAMENTAL%20LAW%20OF%20HUNGARY.pdf>

³⁶ Malta Adalet ve İçişleri Bakanlığı, “Constitution of Malta”, Erişim: 15.08.2011, <http://www.mjha.gov.mt/DownloadDocument.aspx?app=lom&itemid=8566>

kanunla belirlenmektedir (34/1). Hiçbir Polonya vatandaşı, bu hakkından feragat etmedikçe Polonya vatandaşlığını kaybetmez (34/2).³⁷

2.22. Portekiz

Portekiz Anayasasının 4. maddesine göre, kanunların veya uluslararası sözleşmelerin Portekiz vatandaşı olarak gördüğü herkes vatandaştır.³⁸ 14. madde uyarınca, yurtdışında bulunan veya Portekiz’de yerleşik vatandaşların hakları devletin koruması altındadır. Portekiz’de hayatını kazanan yabancılar ve vatansız kişiler de Portekiz vatandaşlarının sahip olduğu aynı haklara sahiptirler ve ödevlere tabidirler (15/1). Anayasasının 26. maddesinde Portekiz vatandaşlığından çıkarmanın siyasi gerekçelere dayanamayacağı ve ancak kanunla yapılabileceği belirtilmektedir. Anayasasının 164. maddesine göre, Portekiz vatandaşlığının edinilmesi ve kaybedilmesine ilişkin yetki münhasıran Cumhuriyet Meclisine aittir.

2.23. Romanya

Romanya vatandaşlığı Anayasasının 5. maddesinde ele alınmaktadır.³⁹ Buna göre, Romanya vatandaşlığının edinilmesi, devamı ve kaybedilmesi kanunlarla düzenlenmektedir. Doğumla edinilen Romanya vatandaşlığından çıkmak mümkün değildir. Anayasasının 17. maddesinde yurtdışında bulunan Romanya vatandaşlarının Romanya devletinin koruması altında olduğu ifade edilmektedir. Anayasasının 18. maddesinde Romanya’da ikamet eden yabancıların ve vatansız kişilerin Anayasa ve diğer kanunlarda öngörülen genel koruma hükümlerine tabi oldukları belirtilmektedir. Sığınma hakkı ise Romanya’nın taraf olduğu uluslararası antlaşma ve sözleşmelere uygun şekilde, kanunla verilmekte veya geri alınmaktadır. Anayasasının 19. maddesine göre, hiçbir Romanya vatandaşı suç işlediği ülkeye iade edilemez veya sınırdışı edilemez. Bunun tek istisnası Romanya’nın taraf olduğu uluslararası anlaşmalar ve karşılıklılık ilkesi çerçevesinde suçluların iade edilmesidir.

2.24. Slovakya

Slovakya Anayasasının 5. maddesine göre Slovakya Cumhuriyeti vatandaşlığının edinilmesi ve kaybedilmesi kanunla düzenlenmektedir (5/1). Hiçkimse Slovakya Cumhuriyeti vatandaşlığından kendi iradesi dışında çıkarılamaz (5/2). Anayasasının 23. maddesine göre,

³⁷ Polonya Senatosu, “The Constitution of the Republic of Poland”, Erişim: 15.08.2011,

<http://www.senat.gov.pl/k5eng/dok/konstytu/konstytu.htm>

³⁸ Portekiz Parlamentosu, “Constitution of the Portuguese Republic”, Erişim: 15.08.2011,

http://app.parlamento.pt/site_antigo/ingles/cons_leg/Constitution_VII_revisao_definitive.pdf

³⁹ Romanya Temsilciler Meclisi, “Constitution of Romania”, Erişim: 15.08.2011,

<http://www.cdep.ro/pls/dic/site.page?id=371>

hiçbir Slovakya vatandaşı anavatanını terketmeye zorlanamaz veya sınırdışı edilemez (23/4).⁴⁰

2.25. Slovenya

Slovenya Anayasasının 12. maddesinde Sloven vatandaşlığının kanunla düzenlendiği belirtilmektedir. Anayasanın 5. maddesine göre, Sloven vatandaşlığı olmayan Slovenler Slovenya'daki hak ve ayrıcalıklardan yararlanabilirler.⁴¹

2.26. Yunanistan

Anayasanın 4. maddesinin 3. fıkrasına göre, Kanunda öngörülen vatandaşlık niteliklerine sahip tüm kişiler Yunan vatandaşdır. Yunan vatandaşlığından çekilmek ancak başka bir ülke vatandaşlığına gönüllü olarak geçme veya yabancı bir ülkede ulusal menfaatlere aykırı bir görev üstlenme durumunda mümkündür. Bunun şartları ilgili kanunda daha detaylı olarak düzenlenmektedir. Anayasaya göre, Yunan vatandaşlarına asalet veya ayrıcalık unvanları verilemez ve kabul edilemez (3/7).⁴²

3. SONUÇ

İncelenen 26 ülkenin anayasa örneklerine bakıldığında, anayasaların yarısından fazlasında vatandaşlık konusundaki detaylı düzenlemelerin yasama organları tarafından çıkarılan kanunlara bırakıldığı görülmektedir. Bu bağlamda, Belçika, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Finlandiya, Hollanda, İrlanda, İspanya, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Malta, Polonya, Romanya, Slovakya, Slovenya ve Yunanistan Anayasalarında vatandaşlık konusunun kanunlarla düzenlendiği açıkça ifade edilmektedir. Bunlardan, Belçika Anayasasında vatandaşlığa ilişkin düzenlemelerin medeni kanunla yapılacağı öngörülmektedir. Portekiz Anayasasında da, Portekiz vatandaşlığının edinilmesi veya kaybedilmesi hususunda sadece Meclisin yetkili olduğu kaydedilmektedir. Bazı ülkelerde, örneğin Almanya'da, ise vatandaşlık alanında kanunla düzenleme yapılacağı anayasada belirtilmediği halde, ayrıntılı düzenlemeler ilgili kanunlar yoluyla yapılmaktadır.

⁴⁰ Slovakya Parlamentosu, "Constitution of the Slovak Republic", Erişim: 15.08.2011, <http://www.ncsr.sk/web/Static/en-US/NRSR/Dokumenty/constitution.doc>

⁴¹ Slovenya Milli Meclisi, "Constitution of the Republic of Slovenia", Erişim: 15.08.2011, <http://www.dzrs.si/index.php?id=351&docid=25&showdoc=1>

⁴² Avrupa Anayasa Hukuku Merkezi, "The Constitution of Greece", Erişim: 15.08.2011, http://www.nis.gr/npimages/docs/Constitution_EN.pdf

Ulusal vatandaşlık tanımında geleneksel hukuki ölçütler doğum yeri ve neseptir. Anayasalarda yer alan vatandaşlık tanımında, neseplere ölçütüne, yani kişinin ebeveynlerinin vatandaşlığını kazanmasına genellikle daha sık rastlanmaktadır (Almanya, Estonya, Finlandiya, Litvanya, Macaristan ve Polonya). Bununla birlikte, doğum yeri, yani kişinin doğduğu yerin vatandaşlığını alması ölçütü ve soy bağı ölçütünün beraber kullanıldığı da görülmektedir (Bulgaristan ve İrlanda). Yabancı dahi olsa, *ius soli* esasına dayanarak vatandaşlık verilmesini öngören tek anayasa ABD Anayasasıdır.

Federal devlet yapılarında, eyalet vatandaşlığının anayasal tanımında ikametgâh asli unsurdur. Örneğin, ABD Anayasasına göre, ABD vatandaşları aynı zamanda yaşadıkları eyaletin vatandaşıdır. Avusturya Anayasası da, eyalet vatandaşlığında asli ikametgâhı esas almakta, ancak ilgili eyalet kanunlarında öngörülmesi halinde, asli ikametgâhları olmayan bir eyalette ikamet eden Avusturyalıların da oturdukları eyaletin vatandaşı olmalarına izin vermektedir. Belçika Anayasasında ise Belçika'nın Flaman bölgesi, Valon bölgesi ve Brüksel bölgesi olmak üzere üç bölgeden oluştuğu belirtilmektedir (Md. 3).

İncelenen anayasalarda, vatandaşlığa ilişkin düzenlemelerde “Alman” ve “İspanyol” gibi millet odaklı tanımların yanısıra, devlet isminin de zikredildiği vatandaşlık tanımlarına (örn. İrlanda Cumhuriyeti vatandaşı) nadiren de olsa yer verilmektedir (İrlanda, Litvanya ve Slovakya). Tek/çifte/çoklu vatandaşlık ilkesi de anayasal düzenlemelerde yer verilen bir diğer husustur. Bu bağlamda, Avrupa genelindeki çoklu vatandaşlık eğilimlerine istisna olarak, Avusturya Anayasasında tek vatandaşlık öngörülmektedir. Avusturya'ya ek olarak, Almanya, Danimarka ve Hollanda gibi ülkelerde de tek vatandaşlık ilkesi geçerli olmasına rağmen bu hususa anayasada yer verilmemiştir.

Netice olarak, araştırma kapsamındaki ülke anayasalarından yola çıkarak vatandaşlığın soy bağıyla tanımlanması yönünde bir eğilim olması haricinde, genel geçer bir sonuca ulaşmak mümkün değildir; bunun başlıca sebebi vatandaşlığa ilişkin detaylı düzenlemelerin kanunlara bırakılmış olmasıdır.

4. KAYNAKÇA

Kitap ve Makaleler

- BULMER, M. & Rees, A.M. (eds.) (1996) *Citizenship Today. The Contemporary Relevance of T.H. Marshall* (London: UCL Press).
- ESENDEMİR, Ş. (2008) *Türkiye’de ve Dünyada Vatandaşlık: Eski Sorular, Yeni Arayışlar* (Ankara: Birleşik Yayınevi).
- HEATER, D. (2004) *A Brief History of Citizenship* (Edinburgh: Edinburgh University Press).
- _____. (2004) *Citizenship: The Civic Ideal in World History, Politics and Education* (Manchester: Manchester University Press).
- JANOSKI, T. (1998) *Citizenship and Civil Society: A Framework of Rights and Obligations in Liberal, Traditional, and Social Democratic Regimes* (Cambridge: Cambridge University Press).
- KYMLICKA, W. & NORMAN, W. (1995) ‘Return of the Citizen: A Survey of Recent Work on Citizenship Theory’. In Beiner, R. (ed.) *Theorizing Citizenship* (State University of New York).
- MINDUS, P. (2010) ‘Europeanisation of Citizenship within the EU: Perspectives and Ambiguities’ *Jean Monnet Working Papers* (European Centre of Excellence, Trento).
- PEYROU, F. (2006) ‘Citizenship and History: Historiographic Approaches to Citizenship’. In S.G. Ellis, G. Halfdanarson and A.K. Isaacs (eds) *Citizenship in Historical Perspective* (Pisa: Pisa University Press).
- TURNER, B. (1993) *Contemporary Problems in the Theory of Citizenship* (London: Sage Publications).

İnternet Kaynakları

- ABD Ankara Büyükelçiliği, “Amerika Birleşik Devletleri Anayasası”, Erişim: 14.08.2011, <http://turkish.turkey.usembassy.gov/media/pdf/abd-anayasasi.pdf>
- Alman Parlamentosu (Bundestag), “Basic Law for the Federal Republic of Germany”, Erişim: 15.08.2011, <https://www.btg-bestellservice.de/pdf/80201000.pdf>
- Avrupa Anayasa Hukuku Merkezi, “The Constitution of Greece”, Erişim: 15.08.2011, http://www.nis.gr/npimages/docs/Constitution_EN.pdf
- Avusturya Başbakanlığı, “Federal Constitutional Law”, Erişim: 15.08.2011, <http://bka.gv.at/site/4780/Default.aspx>
- Bulgaristan Parlamentosu, “Constitution of the Republic of Bulgaria”, Erişim: 15.08.2011, <http://www.parliament.bg/en/const>
- Çek Cumhuriyeti Senatosu, “Constitution of the Czech Republic”, Erişim: 15.08.2011, <http://www.senat.cz/informace/zadosti/ustava-eng.php>
- Estonya Cumhurbaşkanlığı, “Constitution of the Republic of Estonia”, Erişim: 15.08.2011, <http://www.president.ee/en/republic-of-estonia/the-constitution/index.html>
- Finlandiya Adalet Bakanlığı, “The Constitution of Finland” (gayriresmi tercüme), Erişim: 15.08.2011, http://www.om.fi/uploads/54begu60narbnv_1.pdf

- Fransa Ulusal Meclisi, “Constitution of October 4, 1958”, Erişim: 20.08.2011, <http://www.assemblee-nationale.fr/english/8ab.asp>
- İçişleri ve Krallık İlişkileri Bakanlığı, “The Constitution of the Kingdom of the Netherlands”, Erişim: 22.09.2011, http://english.minbzk.nl/subjects/constitution-and/@4800/the_constitution_of
- İrlanda Başbakanlığı, “İrlanda Anayasası”, Erişim: 22.09.2011, <http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2011/eylul/anayasalar/anayasalar.htm>
- İspanya Senatosu, “Spanish Constitution”, Erişim: 15.08.2011, http://www.senado.es/constitu_i/indices/consti_ing.pdf
- İsveç Parlamentosu, “The Instrument of Government”, Erişim: 15.08.2011, http://www.riksdagen.se/templates/R_Page_6357.aspx
- İtalya Temsilciler Meclisi, “The Constitution of the Italian Republic”, Erişim: 18.08.2011, http://en.camera.it/application/xmanager/projects/camera_eng/file/THE_CONSTITUTION_OF_THE_ITALIAN_REPUBLIC.pdf
- Legislation Online (AGİT), “Constitution of the Kingdom of Belgium”, Erişim: 15.08.2011, <http://legislationline.org/documents/section/constitutions>
- Letonya Parlamentosu, “The Constitution of the Republic of Latvia”, Erişim: 19.08.2011, <http://www.saeima.lv/en/legislation/constitution>
- Litvanya Parlamentosu, “Constitution of the Republic of Lithuania”, Erişim: 18.08.2011, <http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Constitution.htm>
- Luxembourg Constitution, Erişim: 15.08.2011, <http://www.servat.unibe.ch/icl/lu00000.html>
- Macaristan Parlamentosu, “The Constitution of the Republic of Hungary”, Erişim: 15.08.2011, <http://net.jogtar.hu/jr/gen/getdoc.cgi?docid=94900020.tv&dbnum=62>
- Macaristan Parlamentosu, “The Fundamental Law of Hungary”, Erişim: 18.08.2011, <http://www.kormany.hu/download/4/c3/30000/THE%20FUNDAMENTAL%20LAW%20OF%20HUNGARY.pdf>
- Malta Adalet ve İçişleri Bakanlığı, “Constitution of Malta”, Erişim: 15.08.2011, <http://www.mjha.gov.mt/DownloadDocument.aspx?app=lom&itemid=8566>
- Polonya Senatosu, “The Constitution of the Republic of Poland”, Erişim: 15.08.2011, <http://www.senat.gov.pl/k5eng/dok/konstytu/konstytu.htm>
- Portekiz Parlamentosu, “Constitution of the Portuguese Republic”, Erişim: 15.08.2011, http://app.parlamento.pt/site_antigo/ingles/cons_leg/Constitution_VII_revisao_definitiva.pdf
- Romanya Temsilciler Meclisi, “Constitution of Romania”, Erişim: 15.08.2011, <http://www.cdep.ro/pls/dic/site.page?id=371>
- Slovakya Parlamentosu, “Constitution of the Slovak Republic”, Erişim: 15.08.2011, <http://www.ncsr.sk/web/Static/en-US/NRSR/Dokumenty/constitution.doc>
- Slovenya Milli Meclisi, “Constitution of the Republic of Slovenia”, Erişim: 15.08.2011, <http://www.dzrs.si/index.php?id=351&docid=25&showdoc=1>
- TC Adalet Bakanlığı, “Federal Almanya Cumhuriyeti Anayasası” Madde 116/1, Erişim: 22.09.2011, <http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2011/eylul/anayasalar/anayasalar.htm>

TC Adalet Bakanlığı, “Danimarka Kraliyet Anayasası”, Erişim: 22.09.2011,
<http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2011/eylul/anayasalar/anayasalar.htm>

TC Adalet Bakanlığı, “4 Ekim 1958 Fransa Anayasası”, Erişim: 22.09.2011,
<http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2011/eylul/anayasalar/anayasalar.htm>

5. EKLER

EK 1: ANAYASAL DÜZENLEMELERDE VATANDAŞLIK TANIMI

	Kanuni Düzenleme	Doğum Yeri	Nesep	Devlet Adı
ABD		✓		
Almanya			✓	
Avusturya				
Belçika	✓			
Bulgaristan	✓	✓	✓	
Çek Cum.	✓			
Danimarka				
Estonya	✓		✓	
Finlandiya	✓		✓	
Fransa				
Hollanda	✓			
İrlanda	✓	✓	✓	✓
İspanya	✓			
İsveç				
İtalya				
Letonya				
Litvanya	✓		✓	✓
Lüksemburg	✓			
Macaristan	✓		✓	
Malta	✓			
Polonya	✓		✓	
Portekiz				
Romanya	✓			
Slovakya	✓			✓
Slovenya	✓			
Yunanistan	✓			

Değerli ARMER Kullanıcısı,

ARMER çalışmalarına göstermiş olduğunuz ilgi için teşekkür ederiz. Doğru, nesnel, tarafsız ve güvenilir bir şekilde hazırlanıp zamanında sunulan çalışmalarımızla sizlere daha faydalı olabilmeyi hedefliyoruz. Aşağıdaki değerlendirme formunu doldurup bize ulaştırmanız daha kaliteli bir hizmet üretmemize katkı sağlayacaktır.

Saygılarımızla

ARMER

Çalışmanın Adı:

	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kanaatim Oluşmadı	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
Çalışma yeterli ve tatminkar					
Çalışmanın dili sade ve anlaşılır					
Çalışmadan yararlandım					
Çalışmanın geliştirilmeye ihtiyacı var					

Kendimizi geliştirmek ve sizlere daha iyi hizmet verebilmek için varsa lütfen diğer görüş ve önerilerinizi belirtiniz.

isim, tarih, imza

Araştırma Merkezi Müdürlüğü
Adres: B Blok 2.Kat 6 Numaralı Banko
Tel.: 420 6666-6838
Faks: 420 78 00
E-posta:iletisim.armer@tbmm.gov.tr